

63 אחוזים מהילדים שנמסרו היו בגילים שבין אפס לחצי שנה. 70 אחוזים מההורים המאמצים המתניינים שנה ויותר מעת הפנייה ועד לקבלת התינוק. כך היה עד שלהי שנות ה-70. מהפך מוחלט, דרמטי, במפת האימוץ, אירע בשלוש השנים שבין 1975 ל-1978. בפתאומיות, אם כי לא במפתיע, קרו שני דברים: מחד, ירד מיספרם של התינוקות הנמסרים לאימוץ. מאידך עלה מיספר הזוגות המבקשים לאמץ תינוק. במונחים של שוק הביקוש גבר על ההיצע.

הפתיחות החברתית והנחות הכל-כלית יצרו מילכוד חברתי מזה. שפע חומרי וחברה חופשית יותר עוררו

נשים, שהרו מחוץ לנישואין, ללדת את ילדיהן ולגדלם לבד. המושג מיספחה חדרהורית, כתופעה חברתית, נוצר בסוף שנות ה-70. עד אז כלל לא היו בידי הלישכה המרכזית לסטטיסטיקה נתונים על מיספחות כאלה.

כך, בעוד שרווחתה החברתית והכלכלית של אם נודדה מתחזקת, נוצרת מצוקה אמיתית ומיידית אצל זוגות חסוכי-ילדים. זהו המחיר שמר שלמים זוגות כאלה בחברת-שפע: בשנת 1966 היו בארץ 168 תינוקות לאימוץ. ב-1987 רק 101. כשבדיה מדינת-רווחה לעילא ול-עילא, יש בכל שנה רק חמישה תינוקות לאימוץ.

דבר נוסף: מיספרם של הזוגות חסוכי-ילדים עולה בהתמדה: הן בשל הגידול במיספר התושבים והפיכת

האימוץ לרפוס חברתי מקובל, הן מחמת עלייה, אם כי מיוערת, במיספר הזוגות שאינם פוריים. 15 אחוזים מכלל הזוגות אינם פוריים. כלומר, אחד מכל שישה זוגות אינו יכול להוליד ילדים, אומר הפרופסור יוסף שנקר, יו"ר האגודה הישראלית לניקולוניה ולמיילדות. "מיספרם של הזוגות האלה נמצא בעלייה קלה במהלך השנים."

מחסור בתינוקות

המחסור בתינוקות יצר באופן מיידי תקופת-המתנה ארוכה יותר. ב-1978 השררע זמן הציפייה מרגע ההרשמה ועד לקבלת התינוק, על פני שנתיים וחצי. ב-1981 חלפו ארבע שנים עד לקבלת התינוק. ב-1987 היה זמן ההמתנה הממוצע חמש וחצי שנים. כך מתחש האימוץ: "זוג שנרשם לאימוץ ממלא טפסי-ההרשמה. כתאריך-ההרשמה נחשב היום שבו מוחזרים הטפסים למישר, אומרת אלה בלאס, סגנית מנהלת השרות למען הילד במישר-הרווחה.

"אחר-כך מוזמנים בנייהווג להש"תף בקבוצת-מידע. שם נמסר מידע כללי על הליכי-האימוץ. "לכל זוג מוצמדת עובדת סוציאלית סמוך למקום-מגוריו. הם נפגשים עימה למיספר שיחות, ומופנים למכוון, מחוץ לשרות, לאיבחון פסיכולוגי ופסיכרטי סוציאלי.

בתום האיבחונים נאמר להם אם הם מתאימים לאמץ ילד.

"אמות-המידה ברורות: על בנייהווג להיות נשואים, בני אותה דת, חסוכי ילדים ביולוגיים, בעלי השכלה עממית לפחות, מצב בריאותי ונפשי תקין. בעת קבלת התינוק, גיל האשה לא יעלה על 40, וגילו של הבעל על 45 (משום-כך כראי להירשם ככל המוקדם, עוד בזמן שנמשכים טיפולי-הפוריות). "כארכבע אחוזים מכלל הפונים נדחים משבות שונות: בריאותיות, נפשיות, וכשמתברר כי במערכת הזוגית אין מקום לילד מאומץ.

"בתקופת ההמתנה נשמר קשר לא-אינטנסיבי עם העובדת הסוציאלית. כשנה לפני קבלת הילד מוזמנים בני הזוג לקבוצת-הכנה להורות מאמצת. אפשר לבחור את מין התינוק ואת גילו, אולם כל בחירה כזו עלולה לעכב את קבלת התינוק."

סוכנות אימוץ

מהשתקבל התינוק הוא שווה בבית מאמציו לתקופת-מיבחן של

בית-המישפט שנתן את צרה-אימוץ, תאריך מתן צרה-אימוץ, שם המאומץ לפני מתן צרה-אימוץ ולפי הצו, הת-אריך ומקום-הלידה, מיספר הזוגות, מינו ותנו של המאומץ, שם אמו ואביו מלידה, שמותיהם ואזרחותם של המ-אמצים.

בגיל 18 רשאי המאומץ לעיין בפיקס-האימוצים ובתיקה-אימוץ ש-לו. שם מצוי, לעתים, מיכתב מאמו הביולוגית, המסבירה מרוע נטשה אותו.

"לא רבים הם המאומצים המבקשים לעיין בפיקס-האימוצים," אומרת אלה בלאס. "בשנים האחרונות עלה מעט מיספרם."

השרות למען הילד, שהוא סוכנות-האימוץ היחידה בארץ, מוכן לתת להורים חסוכי-ילדים שני תינוקות מאומצים בלבד. כשלתינוק הראשון מלאו שנה וחצי, אפשר לשווב ולהירשם לאימוץ תינוק נוסף. הורים הממתינים לתינוק השני משתלבים כתור הארצי של הממתינים לתינוק הראשון.

מרים: "אחרי שנה וחצי של המתנה התקשה אתי העובדת הסוציאלית ואמרה לי שיש תינוק בשבילנו.

"קשה לתאר את ההתרגשות שאחזה בי. בעלי היה בעבודה. התקשרתי איתו מיד, בוכה ומבולבלת, וביחד נסענו לבית-התינוקות של מישר-הרווחה. "העובדת הסוציאלית הניחה בזרז עותי תינוקת בת חמישה שבועות. היא היתה יפהפיה. חיבקתי אותה. הרגשתי שזו בתי-שלי. כאילו ברגע זה ילדתי אותה.

נאמר לי שאם אינני רוצה אותה אני יכולה לטרב לקחתה, אולם מחשבה כזו כלל לא חלפה במוחי. התינוקת רמתה לי בצורתה החיצונית. כאילו אכן נולדה מרחמי. גם בעלי וגם העובדת הסוציאלית נדהמו מהדימיון הרב בינינו.

"אחרי שנרגענו מעט, הראו לנו את טפסיה הרפואיים. היא נבדקה ונמצאה בריאה ושלמה. למען שלות-נפשי הזמנתי רופא-מכר. הוא בדק את התינוקת ומצא שהיא אכן בריאה ושלמה.

חויית האמהות

רק אז הבאנו אותה הביתה. מיד התקשרנו עם בנייהמיש"ת פחה, שהגיעו אלינו מכל רחבי הארץ, ובידיהם כל מה שתינוק צריך, החל ממישה וכלה באבקת-חלב. "מאז היא איתנו. בתנו לכל דבר. "בכל התהליך היה זכינו ליחס מבין ונעים של עובדות השרות למען הילד. הן סייעו לנו בכל עת, בחפץ-לב, וגילו

לכל פינה בעולם

ניקולאי צ'אושסקו, נשיא רומניה, הוא שיחליט. ירצה - יקבלו 30 זוגות ישראלים את ילדיהם המאומצים לאלתר. יסרב - יאלצו להמתין שנה נוספת.

זהו מיקרה של אימוץ שנמתח עד לאבסורד: 30 זוגות ישראלים אימצו לפני שנתיים תינוקות רומניים. הרשויות הרומניות הסדירו את כל הליכים. לכל תינוק נבחר זוג מתאים. כשביקשו ההורים לקחת את הילדים לארץ, נאמר להם כי עליהם להמתין עד לחודש אוגוסט.

אחת לשנה, בקיץ, חותם צ'אושסקו על צווי-האימוץ. ללא חתימת-ידו אי-אפשר להוציא את הילדים מרומניה.

לפני שנה סירב לחתום. הילדים נותרו בבתי-היתומים. המאמצים חזרו לארץ. מעת לעת ביקרו את מאומציהם. באחרונה נאסר על המאמצים לפגוש את הילדים. כעת הם ממתינים בחדרה לחודש אוגוסט, מקווים כי רוח של חסד תשרה על צ'אושסקו, וכי יאות לחתום על מיסמכי האימוץ.

רומניה היא תחנתם האחרונה של הישראלים המאמצים. אלה, כמו הישראלים המטיילים, הגיעו לכל פינה בעולם, אף הגינדחת ביותר, בחיפושם אחרי תינוקות לאימוץ.

תיירות-המאמצים החלה נובטת בראשית שנות ה-80. הנועזים נסעו למחנות-הפליטים הקמבודיים. הריב נסעו לקולומביה. בארץ גוסט 1981 נחשפה רשת קולומביית שחטפה וקנתה בתשלום תינו"קות, לשם מסירתם לאימוץ.

משנחשמה אפשרות זו נדדו הישראלים לקורטיבה, הישר אל זרועותיה של אולט הילד. 7000 זוגות אימצו תינוקות בבראזיל ובשאר ארצות דרום-אמריקה. שמועות עקשניות טוענות כי אף לאלבניה הגיע הישראלי-המאמץ.

זאת, כמובן, בתנאי שהמחפשים מצויידים בסכום-הכסף הדרוש לאימוץ מהיר. מחירו של תינוק נע בין 10 אלפים ל-30 אלף דולר. המחיר נקבע על-פי תנאי השוק, צבע-עורו של התינוק, מקום-האימוץ ומידת-חוקיותו.

רגישות לכל מה שקורה לנו." גשותיהם של הזוגות המאמצים כל-פי מישר-הרווחה מושפעים מסופו של התהליך. מי שזכו לאמץ תינוק במהיר רות וביעילות משבחים את המישר. אחרים, שנדהו, או הממתינים זמן רב,

גרושים בתלונות. יחס גרוע, אמות-מירה גבוהות מדי, חוסר רגישות, מרוע כל שיכורה ומסור ממת יכולה ללדת ללא הגבלה ורוקא אותי בורקים וכותנים כפפרנות - אלה הן הטענות האופייניות.

ועוד: זוגות ממורמרים, הממתינים זמן רב לתורם, אומרים כי יש מי שזוכים בילד שלא על-פי התור הרישמי.

לפני שנים אחדות אימצו עובדי מדינה בכיר ואשתו בת. מיד התפתחה סערת רכילותיות. זוגות נועמים טענו כי העובד קיבל את התינוקת מהר מדי, וכי למעשה עדיין לא הגיע תורו.

רחל ממתינה מזה ארבע שנים לתינוק. "נרשמנו לאימוץ אחרי 10 שנות נישואין. אני רציתי לאמץ רק תינוק, ולא ילד גדול יותר. רק כך אוכל להרגיש שאני אם אמיתית. רק ילד שגדל בביתי, כמעט מיום היוולדו, יהיה בני האמיתי. אם שלא החליפה מעודה חיתולים, שלא התעוררה בלילות לקול בכיו של תינוק, אינה אם ממשית.

"רציתי להרגיש את מלוא חוויית האמהות, לחבק תינוק, ללמד אותו ללכת, לדבר, לשמוע אותו קורא לי: אמא.

"כבר בתחילה אמרו לנו שנצטרך לחכות שש שנים עד שנקבל תינוק. ילד גדול אפשר לקבל מהר יותר.

אחרי הפגישה הראשונה התפתחה בי התנגדות כלפי העובדת הסוציאלית. יכול להיות שכעסתי עליה, מפני שהיא שאמרה לי שאצטרך לחכות זמן כליכך ארוך עד שאקבל תינוק. יכול להיות שלא היתה די חביבה ומבינה. (המשך בנמוד 35)

ב-1984 אגודה לקידום האימוץ, המסייעת להורים שאימצו ילדים גדולים. בנאוהו הן מספרות על זוג שבתקופת ההמתנה לתינוק הספיק לאמץ שלושה ילדים גדולים. באחרונה קיבלו תינוק אסתר, אימצה ילדה בת 10. יש לי ילד ביולוגי. כשהבנתי שלא אצליח להרות שוב, החלטתי לאמץ ילד גדול.

"את חוויית האימהות כבר חווייתי. עכשיו רציתי להגדיל את המיספחה מבלי שאצטרך להתעורר בלילות ולהחליף חיתולים מלוכלכים.

"למען האמת, רציתי ילד כבן 4. אולם העובדת הסוציאלית התקשרה איתי ואמרה שילדה בת 10 הוכרזה כבת-אימוץ, וצריך למצוא לה מיספחה בדחופות. היא שאלה האם אני מסכימה לנסות. הסכמתי.

"בשבוע הראשון הכל היה נפלא. הילדה היתה שקטה, אנחנו היינו מאושרים.

"לאט-לאט התחילה להשתולל. היא עשתה דברים אוממים ונוראים. קיללה. בעטה. היכתה אותי ואת מורתיה בבית-הספר. עשתה את כל מה שאסור ומרגז ומציק.

"ידענו כי היא מתנהגת כך מפני שהיא חסרת-ביטחון, אינה מאמינה במבוגרים. היא היתה בטוחה שמשוה אצלה פגום. אילו הייתי ילדה רגילה, הורי לא היו משליכים אותי מהבית, כך אמרה לנו לא-אחתי.

"תפקידנו היה להבהיר לה שהיא בסדר, שדבר לא פגום אצלה. אולם תוך כדי כך התחלתי לחשוב שאולי אני טועה, והיא אכן ילדה פגומה ללא-תקנה. "הרבינו להכות אותה. לעתים קרובות נשברתי והחלטתי להחזיר אותה לשרות למען הילד. "אחרי כמה חודשים היא התחילה להירגע. היום, שש שנים אחרי שהגיעה אלינו, היא בתנו לכל דבר, ילדה רגילה, עם בעיות רגילות. "בניגוד לילד שאומץ כתינוק, נמנע ממנה משבר הזהות. היא יודעת בדיוק מאין באה, ולכן היא גם מעריכה את מה שעשינו, ועדיין עושים, למענה."